

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ СУБ'ЄКТАМИ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УКРАЇНІ

Віталій Васильович КОЗАР,

*здобувач ПВНЗ «Університет
сучасних знань»*

Ефективна протидія кримінальним правопорушенням в Україні можлива лише за умови тісної, скоординованої та юридично обґрунтованої взаємодії між суб'єктами протидії кримінальним правопорушенням, яку забезпечують адміністративно-правові форми та методи, що виступають інструментами реалізації функцій держави у сфері правоохоронної діяльності.

Адміністративно-правові форми взаємодії - це зовнішні прояви організаційно-правової діяльності органів публічної влади та їх посадових осіб, які мають ціль - координацію зусиль для попередження, виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень.

Методи адміністративно-правової взаємодії відображають специфіку діяльності суб'єктів протидії кримінальним правопорушенням і визначають прийоми та засоби, за допомогою яких реалізуються форми взаємодії.

Серед основних методів - метод переконання, що базується на роз'ясненні вимог законодавства, заохоченні до правомірної поведінки, профілактичній роботі, зокрема при взаємодії з громадянами, органами місцевого самоврядування та недержавними структурами; метод адміністративного примусу, що включає застосування адміністративного впливу (затримання, складення протоколів, вилучення предметів тощо) у межах, передбачених законодавством, і є необхідним під час припинення правопорушень, збирання доказів тощо.

Також існують контрольні-наглядові методи, що використовуються органами з відповідними повноваженнями (наприклад, органами прокуратури, ДБР, внутрішніми службами безпеки) для перевірки законності дій інших органів, запобігання зловживанням та корупції; координаційно-організаційні методи, які спрямовані на узгодження дій усіх учасників правоохоронного процесу, ефективне управління ресурсами, планування спільних заходів - прикладом є діяльність координаційних нарад при органах прокуратури; інформаційно-аналітичні методи, що включають спільний аналіз криміногенної ситуації, прогнозування тенденцій злочинності, оцінювання ризиків, використання геопросторового аналізу тощо [1, с. 216].

Водночас практична реалізація адміністративно-правових форм і методів взаємодії супроводжується рядом проблем: відсутністю єдиного інформаційного простору, дублюванням повноважень, міжвідомчими конфліктами, бюрократизацією процесів, недостатнім кадровим забезпеченням. Перспективними напрямками вдосконалення взаємодії є цифровізація процедур, автоматизація обміну даними, спрощення

регламентів, підвищення персональної відповідальності за якість координації дій [2, с. 72].

Так, адміністративно-правові форми та методи взаємодії між суб'єктами протидії кримінальним правопорушенням є складною, але надзвичайно важливою складовою правоохоронної системи України. Їх ефективне застосування дозволяє об'єднати ресурси, підвищити результативність розслідувань, мінімізувати правові та організаційні прогалини, а також забезпечити якісну реалізацію завдань держави у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Між формами та методами існує тісний взаємозв'язок і багато спільного. По-перше, як форми, так і методи є складовими єдиного адміністративно-правового механізму, за допомогою якого реалізуються завдання публічного управління у сфері протидії злочинності. Вони не можуть існувати у відриві один від одного: будь-яка форма передбачає застосування певного методу (або сукупності методів), і, навпаки, методи потребують організаційної форми, у якій вони можуть бути реалізовані.

По-друге, і форми, і методи мають нормативно-правову основу - вони не є довільними, а підпорядковуються вимогам законності, доцільності та ефективності. Їх застосування регулюється Конституцією України, законами, підзаконними актами, інструкціями, внутрішніми положеннями та міжвідомчими домовленостями [3, с. 387].

По-третє, спільною рисою є цільова спрямованість - і форми, і методи взаємодії покликані забезпечити належне виконання завдань з виявлення, припинення, розслідування та попередження кримінальних правопорушень. Вони сприяють координації діяльності, раціональному використанню ресурсів, уникненню дублювання повноважень і підвищенню ефективності правоохоронної системи в цілому.

Так, розмежування форм та методів адміністративно-правової взаємодії розглядається не лише в теоретичній площині. Воно має важливе практичне значення для побудови ефективної системи управління у сфері публічної безпеки. Чітке розуміння того, якою саме формою оформлюється взаємодія та які методи в її межах доречно застосувати, дозволяє уникнути хаотичності в роботі, забезпечити узгодженість рішень і дотримання принципів верховенства права.

У цьому контексті важливо також звернути увагу на практичну доцільність одночасного використання різних форм та методів адміністративно-правової взаємодії з урахуванням ситуаційної специфіки. Сучасна криміногенна обстановка в Україні, особливо в умовах повномасштабної агресії з боку російської федерації, вимагає гнучкості у прийнятті рішень та здатності правоохоронних органів оперативно адаптуватися до нових викликів.

Більше того, застосування форм і методів взаємодії має здійснюватися не ізольовано, а в межах інтегрованого стратегічного підходу, який би враховував не лише юридичні аспекти, а й соціально-психологічні, інформаційні та інфраструктурні чинники. Наприклад, спільне патрулювання Національної поліції та Нацгвардії - це форма, яка поєднує методи адміністративного нагляду, превентивного впливу, психологічного

стримування та оперативного реагування. Водночас у межах інформаційного простору, наприклад, у процесі боротьбі з фейками, кібербулінгом або закликами до участі у масових заворушеннях, доцільно поєднувати аналітичні методи з формами спільного реагування між правоохоронними структурами, медіарегуляторами та громадськими ініціативами.

Таким чином, адміністративно-правові форми та методи взаємодії між суб'єктами протидії кримінальним правопорушенням в Україні, попри різницю у своїй юридичній природі, є функціонально пов'язаними складовими ефективної правоохоронної діяльності. Їхнє гармонійне поєднання, системне вдосконалення, впровадження сучасних інструментів і прозора реалізація вимагають не тільки чіткої правової основи, а й стратегічного бачення розвитку правоохоронної діяльності в умовах нових викликів. У цьому контексті адміністративно-правові норми виступають як ключовий регулятор взаємодії між органами влади, а також як наукова й практична основа для побудови ефективної моделі державної протидії злочинності.

Список використаних джерел:

1. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. М. Гусарова; [С. М. Гусаров, О. Ю. Салманова, А. Т. Комзюк та ін.]. Харків, 2020. 508 с.
2. Гуржій Т. О. Адміністративне право України: навч. посіб, Київ: КНТ; Харків: Бурун і К, 2011. 680 с.
3. Яковчук Є. Ю. Поняття адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики у сфері мобілізації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 2. С. 385-387. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-2/95>.